

*Харченко В.А.,
доцент кафедри управління виробництвом
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», к.е.н., доц.
м. Донецьк*

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасне підприємство характеризується як відкрита система. Управління підприємством потребує врахування внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на його діяльність. Дослідження дії усіх факторів у комплексі для розв'язання завдань і мети управління фінансово-економічною діяльністю передбачає використання системного підходу до управління.

Метою роботи є доведення важливості застосування системного підходу до управління підприємством в мінливих умовах господарювання.

Науковцями в основу системного підходу покладено поняття «система» [1-8], яке є категорією теорії систем. Теорія систем – це напрям досліджень, що узагальнює представлення про об'єкт пізнання. Появу даної теорії у 30-ті р. ХХ ст. пов'язують із розвитком науки філософії, а засновником вважається Людвіг фон Берталанфі [3, с.4]. Саме Л. фон Берталанфі у 50-ті р. ХХ ст. розглянув відкриті і закриті системи, що вплинуло на системне сприйняття у теорії менеджменту. Однак слід зауважити, що ще на початку ХХ ст. А.А. Богданов у розробках з тектології досліджує системні уявлення в науці, а безпосередньо системний характер менеджменту було згенеровано у період формування теорії надійності [5, с.18].

Розвиток теорії систем у ХХ ст. сприяв появі таких напрямів досліджень, як кібернетика, синергетика, дослідження операцій, аналіз прийняття рішень, системний аналіз. Системний підхід, системні дослідження використовувалися у різних науках – математиці, фізиці, біології, хімії тощо; з'являється поняття «загальна теорія систем», основні положення якої полягають у тому, що: ціле (система) складається із частин (елементів), які: 1) взаємодіють між собою; 2) визначають властивості цілого; 3) виступають як самостійні системи.

У системному аналізі виділяють різні підходи до сутності категорії «система» [2; 6, с.82], під якою розуміють: сукупність змінних, властивостей

об'єкта; множину зв'язаних між собою елементів; частину об'єктивного матеріального світу; комплекс взаємопов'язаних елементів; об'єкт як сукупність елементів; сукупність елементів із взаємопов'язаними і взаємозалежними процесами і відносинами, які утворюють єдине ціле; сукупність елементів (об'єктів і процесів), що взаємодіють. Серед понять, які уточнюють сутність систем [4; 7, с.29; 8, с.65] слід виділити такі: елемент, підсистема, структура, зв'язок, стан, поведінка, рівновага, стійкість, розвиток, мета, протиріччя, навчання системи тощо.

З урахуванням сутнісних характеристик категорії «система» промислове підприємство слід розглядати як складну, відкриту, динамічну, виробничу, соціотехнічну систему, що саморегулюється, задовольняє потреби споживачів за допомогою вироблених благ і здатна досягти цілей функціонування в умовах ринкових відносин із динамічних зовнішнім оточенням.

Системний підхід в управлінні діяльністю підприємств за своєю суттю передбачає проведення комплексних досліджень, інтегральних оцінок щодо управління фінансово-економічною діяльністю з різних сторін і, як зазначає Р.А. Фатхутдінов [8, с.64], він є методом виживання на ринку, філософією управління. Учені-економісти вважають даний підхід оптимальною моделлю саморозвитку і самовиробництва підприємства [1].

Системний підхід підвищує якість управлінських рішень, визначає швидкість їх прийняття, сприяє координації виконання рішень, передбачає регулювання процесів, що управляються, у випадку відхилення значень отриманих показників розвитку від нормативних (запланованих).

Системний тип мислення відносно управління діяльністю підприємства дозволяє поглиблено досліджувати зміни і невизначеності, функції і процеси (їх випадковість, імовірність настання, керованість), моделювати розвиток діяльності підприємства за певних умов із вибором оптимальних варіантів функціонування. Системне вирішення проблем підприємства, системний підхід до стратегічного управління потребує використання автоматизованих систем управління для прийняття дієвих і зважених управлінських рішень, високо професіональних навичок в управлінні (організації, обліку, бюджетуванні, аналізі, плануванні,

прогнозуванні, контролюванні).

В умовах нестабільності використання системного підходу в управлінні підприємством дозволяє у комплексі оцінити ступінь виконання завдань управління, корегувати їх за строками, обсягами, кінцевим результатом, співвідносити цілі поточного і стратегічного управління, встановлювати залежність між виконанням завдань і можливістю досягнення стратегічної цілі розвитку, що зменшує відрив між розробленою стратегією і реальними процесами, що протікають у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Література

1. Блажевич Г. Формування стратегії розвитку інноваційно-технологічного потенціалу промислового підприємства / Г.Блажевич // Схід. – 2012. – №4(118). – С.10-15.
2. Вінніченко І.І. Сутнісна характеристика розвитку підприємства як соціально-економічної системи / І.І. Вінніченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2012. – №5. – С.8-13.
3. Волкова В.Н. Теория систем: учеб. пособие / В.Н. Волкова, А.А. Денисов. – М.: Высшая школа, 2006. – 511 с.
4. Левченко О.М. Системний підхід як методологічний напрям дослідження // Стратегія розвитку України. – 2007. – № 1-2. – С. 403-410.
5. Попов В.Н. Системный анализ в менеджменте: учебн. пособие / В.Н. Попов, В.С. Касьянов, И.П. Савченко. – М.: КНОРУС, 2010. – 304 с.
6. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія / О.В. Раєвнева. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2006. – 496 с.
7. Теория систем и методы системного анализа в управлении и связи / В.Н. Волкова, В.А. Воронков, А.А. Денисов и др. – М.: Радио и связь, 1983. – 248 с.
8. Фатхутдинов Р.А. Управленческие решения: учебник для вузов / Р.А. Фатхутдинов. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 344 с.